

אמוג'יז

קראו את הטקסטים וענו על השאלות שאחריהם.

טקסט 1

עניין סמלי: כך כבשו האמוטיקונים והאמוג'י את ההודעות שלנו

שגיאה כהן, מדור "מחשבים", ידיעות אחרונות, 12.11.2014

פסקה 1 בשנת 2013 נפל דבר בעולם הספרות: ספריית הקונגרס האמריקני החליטה לצרף לקטלוג שלה את "אמוג'י דיק", הספר הראשון בהיסטוריה שנכתב כולו על טהרת הציורים והפרצופונים, המוכרים לנו, בדרך כלל, מיישומוני (אפליקציות) המסרים בטלפון הנייד. מדובר בעצם בגרסת האמוג'י של הקלסיקה "מובי דיק", רומן המגולל את קורותיו של קפטן אחאב, שרודף אחר לווייתן ענק בשם מובי דיק. הרעיון לכתוב ספר שלם מאמוג'י צץ במוחו של מהנדס המידע בשם פרד בננסון בשנת 2009. באמצעות עבודה משותפת של אלפי אנשים, הפך הרעיון לספר של ממש בן 735 עמודים מלאים ציורי אמוג'י חמודים. "אמוג'י דיק", שעל כריכתו מתנוסס, איך לא, אמוג'י קטן של לווייתן חמוד, נמכר כיום ברשת ב-200 דולר בכריכה קשה.

פסקה 2 זוהי רק דוגמה אחת לדרך חדירתם של הסמיילים, האמוטיקונים ("פרצופונים") והאמוג'י לתקשורת הטקסטואלית של ימינו והפיכתם לחלק בלתי נפרד מהתרבות הדיגיטלית. ואכן, נראה שכבר אי אפשר לקבל הודעת וואטסאפ, דואר אלקטרוני או מסרון (sms) בלי פרצופון, ציור או סימן כלשהו. פעמים רבות הציורים מחליפים כליל את הטקסט ומהווים מסר בפני עצמם.

פסקה 3 "אמוטיקונים", באנגלית: Emoticons, שילוב של המילים באנגלית "רגש" ו"אייקון", הם המונח המתייחס לכל ציור של פרצוף או דמות המיועד להעביר רגש או תחושה במסר טקסטואלי. השם אמוג'י (Emoji) מגיע מיפן, חובבת אמוטיקונים מושבעת, ויש בו לא רק סמלים שמתארים רגשות, אלא גם ציורים מכל סוג: מזג אוויר, בניינים, אוכל, בעלי חיים, דגלים ועוד.

פסקה 4 המקרה המתועד הראשון של הופעת סמיילי נמצא בתעתיק של נאום שנשא אברהם לינקולן, נשיא ארה"ב, בשנת 1862. בשלב כלשהו של הנאום מתאר התעתיק את תגובת הקהל לדבריו של לינקולן: "צחוק ומחיאות כפיים". מיד לאחר משפט זה מופיע הסימן הבלתי שגרתי (: האם מדובר בהברקה מקומית, בדיחה אישית של כותב התקציר או סתם בשגיאת דפוס? לא לגמרי ברור. בכל מקרה, הקונספט של שימוש בסימני פיסוק כדי להביע רגש בטקסטים הופיע עוד כמה פעמים לאורך עשרות השנים הבאות, בטקסטים ובטורים שפורסמו בכתבי עת ובעיתונים.

פסקה 5 האמוטיקונים נולדו באופן רשמי בשנת 1982 באוניברסיטת קרנגי מלון. במערכת המסרים האלקטרוניים הפנימית של האוניברסיטה הועברה בדיחה לא מוצלחת, שתיארה מקרה

של כספית שנשפכה בטעות באחת המעבדות. רבים לא הבינו את הבדיחה וטעו לחשוב שמדובר באזהרה אמיתית. בשל כך, הציע חבר הפקולטה, סקוט פאלמן, להשתמש מכאן ואילך בצירוף הסימנים נקודתיים, מקף וסוגריים (-) כדי שלא להשאיר מקום לספק בפעם הבאה שמישהו מנסה להתבדח. והשאר היסטוריה.

פסקה 6 האמוטיקונים הלכו והשתכללו ונעשו ספציפיים יותר ויותר. לא רק סמיילי, אלא גם סמיילי קורץ, חורץ לשון, מזעיף פנים, מופתע, מתרגש וכן הלאה. בהמשך, מערכות טכנולוגיות מסוימות, כמו, למשל, מערכות של ספקיות סולר בופן, החלו להחליף אוטומטית את צירופי הפיסוק באייקונים מצוירים של ממש - למשל של פרצופים מחייכים או עצובים.

פסקה 7 מאגר האמוג'י התקניים מתעדכן מעת לעת. בחודש יוני האחרון, למשל, הוחלט להוסיף 250 אייקונים נוספים לרשימה. בעדכונים הבאים כבר יכללו דמויות בגוון עור שונה - זאת בתגובה לטענות שדמויות האמוג'י הנוכחיות אינן מגוונות מספיק מבחינה אתנית. ההאחדה של סימני האמוג'י דחפה אותם קדימה והפכה אותם לשפה אוניברסלית של ממש ולטירוף כלל עולמי, שרק הולך ומתגבר בשנים האחרונות, ככל שאפליקציות הצ'אט הופכות לפופולריות.

פסקה 8 נשאלת השאלה מדוע אנחנו משתמשים באמוטיקונים בהודעות טקסט או בדואר אלקטרוני. האם האפשרות להסתתר מאחורי פרצופונים חמודים מאפשרת לנו להתחמק מהבעת רגשות אמיתיים? או שלהפך, האמוטיקונים מאפשרים לנו להוסיף משמעות ורגשות לשיחה?

פסקה 9 "השפה הטקסטואלית מוגבלת מבחינת המסר האמוציונלי שהיא יכולה להעביר", אומר פרופ' יאיר עמיחי-המבורגר, ראש המרכז לחקר הפסיכולוגיה של האינטרנט במרכז הבין-תחומי בהרצליה. "היא לא כוללת שפת גוף, ואנחנו לא רואים את האדם שאתו אנו מדברים. מלבד קומץ סופרים או אנשים בעלי יכולת התבטאות טובה, לרוב האנשים קשה להעביר רגש בטקסט. זה יוצר אצלם תסכול ופער בין מה שהם רוצים להגיד לבין מה שהם מסוגלים לכתוב. לפיכך, האמוטיקונים משמשים כאלמנט מעשיר ומרכך של טקסטים - דבר חשוב בעולם שחלק גדול מהתקשורת בו נעשה באמצעות טקסט". הבלשן בן זימר אמר דברים דומים בריאיון שהעניק למגזין New Republic: "האמוג'י מעשירים את השפה ואת סימני הפיסוק. סימני הקריאה וסימני השאלה אינם מספקים תמיד כשאנו רוצים לבטא בטקסט כתוב מסרים מורכבים כמו סרקזם או אירוניה".

פסקה 10 עם זאת, עמיחי-המבורגר מצביע על הבעיה שמתלווה לתופעה, "אינפלציה של אמוטיקונים", שהוא מזהה, לדבריו, אצל צעירים, ובעיקר בקרב צעירות. "אנו רואים בעיה של מינון", הוא אומר. "הרי מידת הרגש שהבעת אתמול בהכרח כבר אינה מספיקה היום, אז יש צורך לחזק עוד יותר את הרגש. התוצאה היא שמוסיפים עוד ועוד אמוטיקונים להודעות - לפעמים שורות שלמות של אייקונים ופרצופים. כשזה גודש את הסאה, אין מסר, והמשמעות נעלמת - ואז הסמיילי גורם לרידוד של השפה האמוציונלית".

פסקה 11 כמה חוקרים ניסו לאפיין מה אומר השימוש באמוטיקונים עלינו כבני אדם. למשל, כיום, רבים מסכימים שהשימוש באמוטיקונים שכיח הרבה יותר בקרב נשים. "השימוש באמוטיקונים שכיח הרבה יותר בתקשורת שהרגש בה הוא דומיננטי. רואים את זה יותר אצל בנות. בשיח גברי, הייתי אומר ששימוש באייקונים המביעים רגש, ייתפס כחריג עד ביזארי", אומר עמיחי-המבורגר.

פסקה 12 כך או כך, נראה שהוספת אמוטיקון לטקסט גורמת, בלי ספק, לבן השיח להתייחס בצורה טובה אל ההודעה שקיבל. עבודת סמינריון שנערכה לאחרונה על ידי שני שרבני ושגיא קריאף, סטודנטים במחלקה לטכנולוגיות למידה במכון הטכנולוגי חולון, גילתה שנוכחות של אמוטיקון במסרון משפיעה באופן חיובי על תחושתו של מקבל המסרון. "הופתענו לגלות כי השפעתו החיובית של אמוטיקון ניכרת גם כאשר האמוטיקון מביע רגש שלילי, כמו עצב וכעס, וגם כאשר הוא אינו מתיימר להביע רגש כלל, אלא מהווה ייצוג של אלמנטים חזותיים, כמו ענן ופינגווין", כותבים שרבני וקריאף. "מכך אפשר להסיק כי צירוף אמוטיקון כלשהו, גם כזה שאין לו קשר למסר, גורם לריכוך המסר ולשינוי תחושת המקבל לחיובית יותר".

פסקה 13 באופן צפוי למדי, האמוטיקונים החמודים שאנו מוסיפים להודעות הוואטסאפ שלנו הפכו חיש מהר גם למוצר ולעסק שמגלגל מיליוני דולרים. אפשר לכתוב זאת "הכלכלה של האמוטיקונים". אך השלב הבא מעניין עוד יותר, ובמסגרתו האמוג'י כבר הופכים לפרסומות של ממש המשולבות בתוך הצ'אט. בשטח זה כבר קורה: דמויות שאפשר לשלב, למשל, בפייסבוק, הן, למעשה, ציורים ממותגים של סדרות או של סרטים מצוירים (סנופי, פאואר ריינג'רס ואחרים).

טקסט 2

מי מפחד מאמוג'י?

דור צח, כלכליסט, 19.11.2015

פסקה 1 בתוכנית רדיו ששודרה לאחרונה הביעו השדרים דליק ווליניץ ושמואל שאול את חששם שהאמוג'י - האייקונים היפניים, שכולנו מכירים מהוואטסאפ - יהרסו את השפה הכתובה. תהיתי מה עורר את חששם של השדרנים, והאם חשש זה מוצדק.

פסקה 2 מילון אוקספורד הבריטי, למרות תדמיתו המכובדת, מקפיד מאוד להישאר מעודכן ועדכני. ב-2013 הוא בחר במילה "סלפי" (צילום עצמי) למילת השנה שלו. בשנת 2015 החליטו עורכי המילון להיות נועזים במיוחד, ובחרו כמילת השנה את האמוג'י "לצחוק עד דמעות". בחירה זו מוכיחה שאמוג'י חדרו לחיינו באופן עמוק וממוסד.

פסקה 3 הטענות שהשימוש באמוג'י (ולפניהם באמוטיקונים הסטנדרטיים) הורס את השפה, אינן חדשות. לרבים הם מזכירים את ציורי המערות הקדומים, אלה שקדמו להמצאת הכתב האלפביתי. כשרואים חידות אמוג'י בוואטסאפ (כמו: "נחשו איזה פתגם מסתתר כאן") או הודעות עמוסות לעיפה בסמיילים, בלבבות ובפרחים, קל להבין מהיכן נובע החשש באשר לגורלו של הטקסט הכתוב בעתיד.

פסקה 4 האמוג'י הוא עוד שלב בהתפתחות השפה הכתובה. באחת מהרשתות החברתיות פורסם מחקר, ולפיו משנת 2011, השנה שבה שולב האמוג'י בטלפון החכם, חלה ירידה דרמטית בשימוש בסלנג אינטרנטי מקובל כמו LOL, OMG, XOXO וחבריהם. בעבר הלא רחוק עוררו המונחים האלה חשש עמוק מפני הידלדלות השפה. טהרני השפה העברית זוכרים בבעתה מילים כמו "חמודע", "שולטטט" "גדוללללל" ושאר מילות הסלנג שאפיינו בני נוער ישראלים ברשת בעשור הקודם.

פסקה 5 האמוג'י הוא כלי חביב, שנועד לקשט את המסר הכתוב, ובמקרים רבים, הוא מסייע לכותבים להעביר מסר ברור, בעיקר כשהם מעוניינים להביע אירוניה, ביקורת או רגשות. החשש שהדור הצעיר וחידושי השפה שהוא מנהיג יהרסו את השפה מלווה את האנושות זה שנים רבות. בספר "גלגולי לשון" מצטט הבלשן גיא דויטשר את הרב סעדיה גאון, שבתור הזהב של העברית בספרד של המאה ה-9 קונן על כך ש"רבים מבני ישראל אינם בקיאים בצחות לשוננו הפשוטה". "העברית של ימינו", מעיר דויטשר, "היא אף פעם לא מה שהייתה פעם", ונראה כי גם סימני האמוג'י הם חלק מהשינויים הברוכים שחלים בכל השפות החיות במאה ה-21.

1. מהי התופעה המשותפת המוזכרת בשני הטקסטים?

2. מהי עמדתו של כל אחד מהכותבים ביחס לתופעה זו?

3. טקסט 1 פותח בדוגמה.

א. תארו בקצרה את הדוגמה המובאת בפתח הטקסט.

ב. הסבירו לשם מה הכותב פותח את הטקסט בדוגמה זו.

4. מהו המבנה הלוגי של פסקות 4 עד 7 בטקסט 1?
כלל ופרט • רצף כרונולוגי • בעיה ופתרונה • יתרונות וחסרונות

5. לפניכם שתי דוגמות שהושמטו מאחד הטקסטים:

באסיה המשתמשים נוהגים לשלב סטיקרים ואמוג'י במסרים שלהם באופן אינטנסיבי ביותר - כאשר שיחות שלמות מתנהלות אך ורק באמצעות ציורים, בלי מילים. התוצאה: אוסף הציורים הקיים ממצה את עצמו במהירות, והגולשים ממהרים לרכוש בכספם סטיקרים חדשים וססגוניים יותר. ניתן לקבוע שהאמוטיקונים באסיה הם מוצר עסקי רווחי ביותר.

גם הסטארטאפ הישראלי Aniways זיהה כבר מזמן שאמוג'י יכולים לשמש גם כסחורה דיגיטלית, שתסייע ליישומי הצ'אט השונים להרוויח כסף. "כיום, כשאתה רוצה למצוא אמוג'י מתאים, צריך לפתוח תפריט, לגלול בין מסכים ולעבור בין קטגוריות",

אומר יואב דגני, מנכ"ל אניווייז. "אנחנו הפכנו את התהליך לחכם יותר. פיתחנו מנוע קונטקסטואלי, שיודע להציע למשתמש אייקונים בזמן אמת בעת ההקלדה בהתאם למה שהוא כתב. אם כתבת את המילה 'קפה', היישומון יציע לך לשלב במקומו אייקונים של כוסות קפה. אנו גם עושים פרסונליזציה, ומתאימים לכל משתמש אייקונים מתאימים לו לפי גיל, לפי מיקום ולפי דפוסי שימוש קודמים".

א. שערו **מאיזה טקסט** הושמטו הדוגמות. הסבירו.

ב. ציינו **אחרי איזו פסקה** בטקסט הייתם משלבים את הדוגמות הללו. נמקו.

6. כתיבה ממוזגת

במסגרת שיעור תקשורת בבית ספרכם נתבקשתם לכתוב סקירה בנושא: חדירתם של האמוג'י והאמוטיקונים לשפה הכתובה והשפעתם עליה. בכתיבתכם התבססו על שני הטקסטים. הקפידו על דרכי מסירה מקובלות ועל אזכור מקורות המידע בגוף הסיכום ובסופו (ביבליוגרפיה). כתבו את הסקירה במחברותיכם בהיקף של כ-300 מילים. היעזרו בדף המשוב.

דף משוב להערכת כתיבה ממוזגת

תוכן ומבנה

- האם שילבתם בסקירה את פרטי התוכן הרלוונטיים למטלה?
- האם השמטתם פרטים מיותרים? האם יש חזרות מיותרות?
- האם נמנעתם מהבעת דעה אישית?
- האם יצרתם הכללות?
- האם יצרתם פתיח כללי המציג את הנושאים המרכזיים בסקירה?
- האם ציינתם מהי עמדתו של כל אחד מכותבי הטקסטים?
- האם התייחסתם ליחס בין המקורות באמצעות מילות קישור מתאימות?
- האם הקפדתם ליחס את המידע בסקירה שכתבתם למקורות המידע שעליהם התבססתם?
- האם מופיעה בסוף הסקירה רשימה ביבליוגרפית? האם היא כתובה כראוי?

לשון

- האם הסקירה ברורה וכתובה באופן קולח? האם המשפטים אינם ארוכים ומסורבלים?
- האם יש שגיאות מתחום התחביר או מתחום המורפולוגיה (תורת הצורות)?
- האם יש שגיאות כתיב?
- האם יש שימוש נכון בסימני פיסוק?